

...när vi människor känner igen Guds kärlek i världen

Hållbarhet & miljö

Sollentuna församling

Revision steg 3 • 9 april 2025

Att vara kristen
är att ta ansvar
för skapelsen, att
vara församling
är att göra det
tillsammans.

**Svenska
kyrkan**

| Sollentuna
församling

Ulla-Carin, Alicia, Hedda
& Olivia från Tuos minikör
sjöng om fröna som ska växa.

Kyrkoherdens reflektion

I Bibelns första bok står det att Gud skapade himmel och jord, och såg att det var gott. Inte "helt okej" eller "bättre än inget", utan gott. Och fortfarande, trots allt som pekar i motsatt riktning, är världen full av godhet.

För visst kan vi stirra oss blinda på hoten mot miljön och klimatet, men låt oss också se allt som faktiskt går åt rätt håll. Vindkraftsparker som växer fram, städer som satsar på grönområden, företag som byter ut plastförpackningar mot smartare lösningar. Vi cyklar mer, sorterar mer, odlar mer, delar mer – ibland kanske av snålhet, men oftare av insikten att vi faktiskt kan göra skillnad. Ekonomiska morötter och piskor är en del av det politiska landskapet eftersom det kan påverka våra beteenden. Sådana inslag leder till beteendeförändringar inom miljöområdet i alla fall hos mig. Som exempel kan ju nämnas att införandet av plastpåseskatten ledde till att jag köpte färre kassar och samtidigt skapade en vana att återbruka kassar. Inte nödvändigtvis för att jag är en god människa utan snarare för att undvika kostnader.

Men förändring sker inte bara genom lagar och regler. Den sker också i det lilla, i vardagens osynliga beslut. Som när en granne ställer fram ett bord med äpplen från sin trädgård och sätter upp en skylt: "Varsågod!" Eller när vi upptäcker glädjen i att låna saker av varandra istället för att köpa nytt. Det är som om vi långsamt återupptäcker något vi alltid vetat – att vi hör ihop, att vi är förvaltare, inte ägare. Och kanske är det just detta som Sollentuna församlings vision handlar om: *"...när vi människor känner igen Guds kärlek i världen"*. Att leva hållbart är inte bara en fråga om regler eller plikter, utan om att se världen med kärlekens ögon. Att upptäcka att Gud fortfarande verkar i skapelsen – i varje blommande träd, i varje renad sjö, i varje människa.

Att ta ansvar för miljön kan handla om att äta upp det vi har i kylskåpet innan vi handlar mer, att laga saker istället för att köpa nytt eller att lite ödmjukt säga: "tack för lånet" när vi slänger plast i rätt återvinningskärl. För jorden är ju just det: en gåva, inte en resurs vi kan använda utan eftertanke. Och vi är inte ensamma i detta uppdrag. För som det står i vår församlingsinstruktion: *"Att vara kristen är att ta ansvar för skapelsen, att vara församling är att göra det tillsammans."* Ingen av oss kan bära hela världen på sina axlar, men tillsammans kan vi ta små steg som gör skillnad. Det är därför vi firar gudstjänst, delar bröd och vin, och ber – för att tillsammans förankras i uppdraget och påminnas om nåden.

Överallt ser vi exempel på hur människor hittar nya sätt att leva mer hållbart, inte av dåligt samvete utan med glädje. Så låt oss fortsätta, med små steg och ett lätt hjärta. För det finns hopp. En dag ska vi, tillsammans med Gud, se på världen och säga: "Det var gott." Och om du någon gång känner dig trött på allt detta prat om miljö och ansvar, tänk på kolibrin. Den som, trots sin litenhet, surrar runt och pollinerar världen. Så flaxa på, gör ditt bästa! I Sollentuna församling har vi gjort vårt bästa och här följer redovisningen av det vi gjort för att skapelsen ska återupprättas.

Robert Thysell

Innehåll

	Kyrkoherdens reflektion	2
1.	Om Sollentuna församling	4
2.	Sollentuna församlings vision och miljöpolicy	5
3.	Miljöarbetets organisation och struktur	6
4.	Lägesbeskrivningar september 2023 samt mål och aktiviteter	7
	Gudstjänst, undervisning, diakoni, mission	7
	Fastighet: Byggnader	13
	Fastighet: Mark	17
	Ekonomi, inköp policyer	20
	Tjänsteresor, gruppresor, transporter och fordon	22

Bilagor

1.	Kommunikationsplan	24
2.	Aktivitetsplan	26
3.	Kyrkorådets beslut	32
4.	Minnesanteckningar intern revision	33
5.	Kompetens- och utbildningsplan	35
6.	Nya lagar	36
7.	Miljöaspektregister	37
8A.	Förbrukad energi; el och fjärrvärme	38
8B.	Anställdas fordon	38
9.	Avfall	39
10.	Inköpsguide	40

Miljögruppen på studiebesök i Haninge församling hösten 2024.

Andreas Eklund, fastighetstekniker, Iréne Bond, ledningsadministratör/miljösamordnare, Fredrik Hamrén, präst/miljösamordnare, Camilla Belusa, kommunikatör, Per Jerkéus, arbetsledare för verksamhetsstöd, Scarlet Avanessian, värdinna, Helena Lundén, kyrkvaktmästare. Saknas på bilden gör Ania Proskourina, organist.

1. Om Sollentuna församling

Sollentuna kommun och församling är samma geografiska område och här bor cirka 77 600 personer, varav drygt 32 000 är medlemmar i Svenska kyrkan. Kommunen växer och prognosen för 2031 är 87 000 invånare. Miljö och klimat är en prioriterad fråga i Sollentuna kommun med målet att vara den första kommunen i Sverige som inte tär på jordens resurser.

Sollentuna församling har en historia som sträcker sig tillbaka till medeltiden. Sollentuna kyrkas äldsta delar är från 1100-talet. 1930 tillkom S:t Eriks kyrka. Kummelby kyrka byggdes 1957 och Edsbergskyrkan 1972. När Kummelby kyrka blev för liten revs den för att ge plats för nya Kummelby kyrka 2000. Turebergskyrkan, granne med Sollentuna centrum och pendeltågsstationen, tillkom 2010. Inom församlingen finns tre begravningsplatser; Sollentuna kyrkogård, Silverdals griftegård och S:t Eriks begravningsplats med kapellen Stillhetens kapell, Garnisonkapellet och Silverdalskapellet som även inrymmer ett krematorium med två ugnar. Det finns två församlingshus, ett i centrala Sollentuna som tidigare var kommunalhus (1947), tills församlingen köpte det 1978 och S:t Larsgården (1994) som ligger i anslutning till Sollentuna kyrka.

I församlingen finns drygt 80 medarbetare samt att det tillkommer cirka 15 säsongsarbetare på begravningsplatserna under sommarhalvåret. Församlingens kyrkoverksamhet är indelad i två pastoralområden. I pastoralområde norr finns Sollentuna kyrka och Edsbergskyrkan och i pastoralområde söder finns Turebergskyrkan och Kummelby kyrka. Begravnings- och fastighetsenheten ansvarar för de tre begravningsplatserna, krematoriet och alla fastigheter. Som stöd för verksamheten finns administration, ekonomi, HR och kommunikation. Dessutom finns samtalsmottagningen Livscentrum samt personal på häktes- och sjukhuskyrkorna.

Sollentuna kommun har målet att vara den första kommunen i Sverige som inte tär på jordens resurser.

Foto: Sollentuna kommun

Kontaktuppgifter

Kyrkoherde
Robert Thysell
robert.thysell@svenskakyrkan.se

Miljösamordnare/präst
Fredrik Hamrén
fredrik.hamren@svenskakyrkan.se

Miljösamordnare/administratör
Irène Bond
irene.bond@svenskakyrkan.se

2. Vision och miljöpolicy

...när vi människor känner igen Guds kärlek i världen.

Syftet med församlingens miljöarbete är att "Skapelsen återupprättas – vi tänker hållbart i allt"

Vi arbetar:

- aktivt utifrån Svenska kyrkans färdplan för klimatet där effektmålen är att vi ska vara klimatneutrala 2030, att vi ska verka för värderingsförändring och bidra till klimaträttvisa.
- med Svenska kyrkans miljöledningssystem. Det innebär att vi åtar oss att arbeta med ständiga förbättringar samt håller oss uppdaterade och följer de lagar som finns inom området.

Beslutat av Kyrkorådet 2024-05-28 (Bilaga 3)

Ur Församlingsinstruktion för Sollentuna församling

Kyrkoordningen är tydlig med församlingens syfte och vad den grundläggande uppgiften är. I Sollentuna församling uttrycks detta i visionen: ...när vi människor känner igen Guds kärlek i världen. För att vi människor ska känna igen Guds kärlek i världen ska församlingen fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och konsekvens av denna grundläggande uppgift.

Att vara kristen är att ta ansvar för skapelsen, att vara församling är att göra det tillsammans. I alla delar ska församlingen aktivt arbeta för att Svenska kyrkans färdplan för klimatet implementeras. Som ett led i detta arbete ska församlingen nå steg tre i Svenska kyrkans miljöledningssystem 2025.

Ur Begravningsverksamhetens måldokument

Våra kyrkogårdar, vårt krematorium och vårt arbete inger besökare och gravrättsinnehavare, oavsett tro och tillhörighet, en känsla av omsorg, trygghet, tröst och tillit till att allt sker med god etik och värdighet. Vårt arbete kännetecknas av professionalitet, kompetens, dialog, tillgänglighet och hållbarhet.

3. Miljöarbetets organisation och struktur

Kyrkorådet har det övergripande strategiska ansvaret. Övergripande mål, vision och miljöpolicy fastställs av kyrkorådet. Nuvarande policyn beslutades i maj 2024.

Kyrkoherden är ansvarig för att miljöarbetet fortskrider i praktiken och att rutiner för miljöarbetet integreras i arbetsuppgifterna. Till stöd för detta arbete finns två miljösamordnare, Fredrik Hamrén, präst och Iréne Bond, ledningsadministratör, som har regelbundna avstämningar med kyrkoherden.

Kyrkoherden beslutar, i samråd med miljösamordnarna, om ändringar i rutiner för miljöarbetet. Miljösamordnarna sammanställer och dokumenterar miljöarbetet i församlingen. Till sin hjälp har samordnarna en miljögrupp som används som bollplank och pådrivare.

Miljögruppen består av: Helena Lundén, kyrkvaktmästare, Per Jerkéus, arbetsledare för verksamhetsstöd, Camilla Belusa, kommunikatör, Andreas Eklund, fastighetstekniker, Scarlet Avanessian, värdinna och Ania Proskourina, organist. Kyrkoherden deltar i gruppens arbete i mån av tid.

Uppdraget för miljösamordnarna tillsammans med miljögruppen är:

- att samordna och föreslå delmål, åtgärd, tidsplan och ansvarig.
- att bereda för beslut i miljö och hållbarhetsfrågor i ledningsgrupp och/eller kyrkoråd.
- att ansvara för översyn och uppdatering av vision, miljöpolicy och övergripande mål
- att samverka med kommunikationsenheten för att synliggöra miljöarbetet, såväl internt som externt
- att ha en stödjande funktion till de lokala arbetslagens miljö- och hållbarhetsarbete.
- att ansvara för att intern uppföljning sker i slutet av varje kalenderår

Intern uppföljning

2024-02-21 genomfördes en intern uppföljning med stiftets klimat- och hållbarhetssamordnare.

Bilaga 4

Utbildningsansvar

Miljösamordnarna identifierar utbildningsbehovet och ordnar relevanta utbildningar.

Utbildningsansvarig på övergripande nivå är HR.

Sedan den senaste revisionen har vi säkerställt att de anställda och kyrkorådets ledamöter som inte tidigare deltagit i grundläggande miljöutbildning, har tagit del av den digitala utbildningen. Nästan all personal deltog vid något av tillfällena som stiftet erbjuder "Gud såg att det var gott – en halvdag om herdabrevet". Bilaga 5

Nödlägesberedskap

Församlingen har en krisplan som utgår från ett symtombaserat arbetssätt. I begravningsverksamheten finns flera dokument för nödlägesberedskap och riskanalys som innefattar nödlägen som brand, större kemikalieutsläpp etc.

Miljölagar

Vi håller koll på miljörelaterade lagar och de regler som gäller för våra verksamheter genom den digitala miljölaglistan Notisum och vi prenumererar på nyheterna därifrån.

Miljösamordnarna har haft en genomgång av nya lagar tillsammans med kyrkoherden som informerade Kyrkorådet 2025-02-04.

Fr o m hösten 2025 kommer det att bli en årlig genomgång av nya lagar med kyrkoherden och därefter information i Kyrkorådet. Bilaga 6

I vår församlingsinstruktion lyfts klimatomställningen fram som ett viktigt område: Att vara kristen är att ta ansvar för skapelsen, att vara församling är att göra det tillsammans. I alla delar ska församlingen aktivt arbeta för att Svenska kyrkans färdplan för klimatet implementeras. Som ett led i detta arbete ska församlingen nå steg tre i Svenska kyrkans miljöledningssystem 2025. Med det som utgångspunkt har vi låtit målen i Svenska kyrkans färdplan för klimatet vara vägledande för att sätta våra egna mål, både de övergripande målen och de mer detaljerade målen. Till det kommer att det har varit viktigt att i vårt miljöaspektregister identifiera var vi har störst positiv och negativ inverkan och sätta mål utifrån det. De områden vi har identifierat som viktigast är uppvärmning av byggnader, krematorieverksamheten och vårt matsvinnprojekt Matundret.

4. Lägesbeskrivningar september 2023 samt mål och aktiviteter

Gudstjänst, undervisning, diakoni, mission

Övergripande mål för gudstjänst, undervisning, diakoni och mission

Klimatfrågorna handlar om hur vi ser på oss själva, varandra, vår relation till skapelsen och Gud. Som kyrka har vi en unik möjlighet att bidra till värderingsförändring i samhället genom att vi kontinuerligt bearbetar värderingar, världsbild och livssyn i hela vår verksamhet. Detta uppdrag är en del i den grundläggande uppgiften: gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. På olika sätt förvaltar vi vårt uppdrag i ord och handling som tolkande gemenskap.

Tre viktiga perspektiv blir våra övergripande mål inom gudstjänst, undervisning, diakoni, mission:

Berättelsen – med evangeliet som grund är vi med och formar berättelser om vad livet i en mer klimatvänlig framtid kan innebära.

Hoppet – genom vårt sätt att tolka, berätta och agera är vi med och sprider hopp om att en klimatvänlig framtid är möjlig.

Rättvisan – klimatfrågan är också en fråga om rättvisa. De som släpper ut minst drabbas mest av klimatförändringarnas effekter. Vi tar ansvar och engagerar oss för att en framtid med värdiga liv för hela jordens befolkning och framtida generationer.

Gudstjänst

LÄGESBESKRIVNING

Sollentuna församling har ett rikt gudstjänstliv och en vanlig söndag firas gudstjänst i de fyra kyrkorna. Vi firar gudstjänster som uppmärksammar skapelsen, några gånger per år. Vi har arbetat med ambitionen att skapelsen och hållbarhetsperspektivet på något sätt kommer till uttryck i varje gudstjänst, och det är en fortsatt ambition som vi behöver påminna varandra om och ständigt återkomma till. Under perioden för Skapelsetid uppmanas präster och musiker att ha gudstjänster med Skapelsetema.

Våra altarbord är hållbara avseende blommor och dekorationer. Vi använder blommor/dekorationer utifrån hållbarhetsaspekter, blommor utifrån årstid och undviker importerade blommor. Vi har haft inspirationsdagar för vaktmästare och intresserade kyrkvårdar

för att börja tänka mer ekologiskt och närproducerat kring altarblommor. Vi har gått från att alltid följa förslagen för söndagen i "Dagboken med kyrkoalmanacka" till att tänka igenom hur vi dekorerar altaret utifrån hållbarhetsaspekter.

Rutiner

Fira gudstjänster som uppmärksammar skapelsen på Earth Hour och under skapelsetid Oblaterna och nattvardsvinet är ekologiskt producerade. Vi använder blommor och altardekorationer utifrån årstid och hållbarhetsaspekt.

Earth Hour-konsert 2023 med Mats Dimming, Jakob Klang, Ania Proskourina och Johannes Jareteg

Hållbara altarblommor

UTVALT NYTTA & N

KYRKODLAT

"Det uppskattas att vi jobbar med hållbarhet"

I Sollentuna kyrka har man valt att ha egenodlade blommor och vilda ängsblommor på altaret. Ska altarblommor köpas in är det närodlat och ekologiskt som är policyn i hela församlingen. Helena Lundén är odlande kyrkvaktmästare i Sollentuna.

Vad kull! Hur uppkom idén med egenodlat?

– Eftersom Sollentuna församling är miljödiplomerad och vi hela tiden arbetar med miljötänk blev det ett naturligt steg att odla egna altarblommor. Både för miljön och för ekonomin. Jag arbetar i Sollentuna kyrka och tog över pallkragarna från min tidigare kollega, som odlade altarblommor. I sommar har jag bland annat sått solros, prästkrage, riddarsporre, sommaraster och amarant. Jag hörde att ni ibland inkluderar vissnade växter i altararrangemangen? Berätta!

– Ja, jag har gått en inspirationskurs för att lära mig mer om arrangemang, och om växter man kan torka och återanvända. Det var personal på Sollentuna kyrkogård som höll kursen för församlingens vaktmästare och kyrkvårdar.

Hur gör ni med altarblommor resten av året?

– Vintertid använder vi de blommor vi har kunnat torka från sommaren, men vi köper även blommor. Under högtiderna, som jul och påsk, kommer vi att köpa blommor. (Och då är närodlat och ekologiskt policyn, reds anm.) Har ni fått någon reaktion från besökare?

– Vi får mycket positiv respons från allmänheten för vårt projekt med pallkragarna. Det uppskattas att församlingen arbetar med hållbarhet. Många tycker att vi har jättefina altaruppsatser.

Sollentuna församling jobbar aktivt med sitt miljöarbete och satsar till exempel även på bikupor och insekshotell.

Helena.

Altarblommor på gång.

Hållbart och vackert.

FOTO: JOHANNA EKLUND, KJELL DELLETT

8 ALLT OM TRÄDGÅRD 13-23

Diakoni

LÄGESBESKRIVNING

Församlingens diakoni syftar till att erbjuda rum för omsorg och gemenskap, verktyg till förändring och problemlösning på kort och lång sikt, samt att med dialog och påverkansarbete bidra till lösningar som motverkar orättfärdigheter i samhället.

Diakonin har några specifika lokaliseringar; sjukhuskyrkan, häktet och Livcentrum – församlingens samtalsmottagning och familjerådgivning. Församlingen samverkar också med andra aktörer i det diakonala arbetet, där Sollentuna hjälpförening har en särställning.

Församlingens diakoni är lokal och global och har stort engagemang för internationellt stöd- och hjälparbete via Act Svenska kyrkan och andra aktörer. (Se mission/kommunikation)

Ett av målen med församlingens diakoni är att långsiktigt främja hälsa, relationer och välbefinnande för att möta allmänmänsklig, social och psykisk problematik. Detta kommer idag till uttryck i verksamheter som pilgrimsvandring, yoga och Hela dig, samt i mötet med människor i och kring soppluncher och gudstjänster. Allt det här kan beskrivas som ett socialt hållbarhetsarbete med inslag av ekologisk hållbarhet som kommer till uttryck i pilgrimsvandringarnas närhet till skapelsen och i att soppan som serveras är ekologisk. En utmaning för framtiden skulle kunna vara att inspirera dem som leder verksamheterna till att ännu mer se och uttrycka de olika hållbarhetsperspektiven i det vi redan gör. "Projekt pallkrage" innehåller bl a tankar om ett växthus – en mötesplats där både växter och människor kan växa och tillsammans leva hållbart. Projektet vilar tills vidare. Under fastan utmanar vi varandra att klimatfasta.

Församlingen har ett matsvinnprojekt – Matundret. Vi får matsvinn från ett antal livsmedelsbutiker i Sollentuna. Volontärgrupper ledda av diakon hämtar, sorterar, packar matkassar och kokar soppa som säljs/skänks till dem som vill ha. Matundret växer allteftersom. Nu är sju butiker involverade och drygt 20 volontärer får det att fungera. Vi delar ut 20 matkassar varje vecka till behövande familjer.

Rutiner

Volontärerna hämtar matsvinn. Matpåsar packas och delas ut två dagar i veckan.

Soppa tillagas

Undervisning

LÄGESBESKRIVNING

I församlingens undervisning för barn och unga, som sker i exempelvis söndagsskola och i samband med körverksamhet och konfirmation, finns miljö- och hållbarhetsperspektivet samt omtanken för skapelsen och jordens resurser med som en viktig del. I Kummelby kyrka utbildar man planetskötare i samband med söndagsskolan. En stor del av verksamheterna är inköp till olika pedagogiska pysselprojekt och dylikt, där pedagogerna i första hand använder och lånar material som redan finns i våra lokaler, i stället för att handla nytt.

Konfirmander ska känna till sambandet mellan skapelseperspektivet och församlingens miljöarbete. Vi gör även perspektivet hållbar utveckling synligt i vår körverksamhet genom miljö- eller skapelserelaterade sångtexter samt genom återanvändning av notblad och digitala utskick till föräldrar.

Vi har genomfört kurser, bl a Av jord är du bure. Vi bjuder in föreläsare, som har ämnen som uppmärksammar miljö- och hållbarhetsfrågor, exempelvis till Kultureberg och personalsamlingar.

Av jord är du bure - en kurs för vår miljö i yttre och inre mening och om vårt ansvar i Skapelsen genomfördes hösten 2023 med Siv Ingels Lindgren och Fredrik Hamrén som ledare

Konfirmander får undervisning om sambandet mellan skapelseperspektivet och församlingens miljöarbete.

Rutiner

I Kummelby kyrka utbildar man planetskötare i samband med söndagsskolan.

En måltid per dag ska vara vegetarisk på läger – se rubriken inköp/matInför sommarens konfaläger får ansvarig ”chefskock” en genomgång av inköspolicy etc

Ledarutbildningen termin 2 får fr o m 2024, ett utbildningspass om församlingens miljöarbete

GUDSTJÄNST, UNDERVISNING, DIAKONI

DELMÅL	ÅTGÄRD/AKTIVITET	RESURSER	ANSVARIG	KLART	UPPFÖLJNING
1.1 Sollentuna församling ska vara en modig röst för rättvis omsorg om hela skapelsen	En prästsamling ska handla om hur vi får det modet	Fredrik Hamrén	Per Öijerstedt	Nov 2024	

	Kyrkvärdsutbildning om förbön (tydliggöra bön för skapelsen)	Kyrkvärds-ansvariga	Fredrik Hamrén	Juni 2025	
	Fira fyra gudstjänster som särskilt uppmärksammar skapelsen. Ex vis 1. Söndag eft Earth Hour 2. Midsommardagen 3. Under skapelsetid 4. Hösten	Präster	Pastoral-områdes- chefer	Dec 24	✓
	Miljövecka i samband med Earth Hour	Kollegor	Miljögruppe n	22 mars 2025	
	Klimatpsykolog Kata Nyhlén medverkar i Kultureberg			1 feb 2024	✓
	Volontärfest (Södra) med hållbarhetstema		Andreas Salé	15 maj 2024	✓
1.5 Bearbeta perspektiv i ekumeniska sammanhan	Levande samtal på präst/pastorsfrukostar		Erik Ringheim	2024	✓
	Ekumenisk vandring under Skapelsetid.	Fredrik Hamrén	Erik Ringheim	14/9 2024	✓
Hållbart altarbord	Odling av eterneller	Vakt- mästarna	Helena Lundén	Vår/ som- mar 2024	✓
	Info om församlingens miljöarbete på ledarutbildningen (rutin fr o m 2024)	Ledarutbild- ningsteame t	Iréne Bond	Våren 2024	✓
Sambandet mellan kristen tro och ansvar för skapelsen ingår i konfirmand- läroplanen	Göra konfirmandläroplan	Präster, pedagoger, ung- domsledare	Konfir- mandsam- ordnings- gruppen	Dec 2024	✓
Utveckla Matundret (ta vara på matsvinn från butiker)	Starta ett matsvinnsfik		Ingrid Wangel m fl	17 jan 2024	✓
	Öka antal gäster i Fiket		Ingrid Wangel	2024	✓
	Öka antalet mottagare av Matundrets matkassar till 30	Volontärer	Emma Grennard	31 dec 2024	✓

7.3 Det ska finnas beredskap och förmåga att bemöta fysiska, psykiska och existentiella behov vid både akuta och smygande kriser, orsakade av extrema väderhändelser eller ett förändrat klimat.	Färdigställ beredskapsplanen	Krisledningsgruppen	Erik Ringheim/ Robert Thysell	2025	
Genomföra samtal om klimatkrisens existentiella och andliga aspekter	Kurs för församlingsbor "Av jord är du buren"	Volontärer	Fredrik Hamrén, Siv Ingels Lindgren	Hösten 2023	✓
Att ta vara på och skapa av trädgårdsavfall	Kurs i att binda gravdekorationer/dörrkransar	Elisabeth Stomberg, Per-Åke Jonsved m fl	Iréne Bond	Inför allhelgona 2024	✓

Mission/kommunikation

Se övergripande mål i föregående avsnitt.

LÄGESBESKRIVNING

Mission är inte primärt någon egen verksamhet utan utgör syftet och riktningen med all verksamhet och gudstjänstliv – att sprida evangeliet till alla som vistas i församlingen och till hela skapelsen. Kommunikationen med församlingsborna sker mestadels digitalt via sociala medier och mejlat nyhetsbrev. Hemsidan är det kommunikativa navet och uppdateras regelbundet. Församlingens gemensamma facebook sida och instagramkonto används för korta nyheter om vad som händer i församlingen. Några gånger per termin annonseras med helsidor i lokaltidningen Mitt i Sollentuna. Kyrkofullmäktige avsätter varje år pengar i budget för internationella hjälpinsatser. Vid Acts två stora årliga insamlingskampanjer samlas pengar in med hjälp av kommunikationsinsatser. Insamlingssumman har ökat från år till år. Antalet församlingskollekt med miljöändamål var år 2022 7 stycken.

Rutiner

Kyrkofullmäktige avsätter varje år medel i budget för internationellt bistånd. Minst 7 av ca 25 församlingskollekt är inriktade på miljö- och klimatarbete

MISSION/KOMMUNIKATION

DELMÅL	ÅTGÄRD/AKTIVITET	RESURSER	ANSVARIG	KLART	UPPFÖLJNING
Bidra till klimaträttvisa	Öka insamlings- resp kollektbeloppen till Acts (hållbarhets)projekt. (2023: 609 244 kr)	KOM		Dec 2024	Målet är inte nått. Insamlingsbelopp 2024: 607 192 kr
Synliggöra att vi är en hållbar församling	Fortsatt uppmärksamhet på kyrkogårdens hållbarhetsarbete; rabatter, solceller, hästar, bin	Ville Landréus, Elisabeth Stomberg	Camilla Belusa	Aug 2024	✓
	Visa på sopsortering, ekologiskt/ rättvisemärkt vid kyrkkaffen, allhelgona		Camilla Belusa	Juni 2024 Nov 2024	✓
	Skyltar/tavlor om att råvaror vid kyrkkaffen etc är matsvinn		Camilla Belusa	Juni 2024	✓

Kommunikationsplan, se bilaga 1

Fastighet: Byggnader

Övergripande mål

Vi arbetar utifrån Färdplan för klimatet, vilket innebär att systematiskt och innovativt minska och effektivisera energianvändningen, samt att vi producerar egen förnybar el.

LÄGESBESKRIVNING

Vår interna organisation är stabil och kommer fr o m januari 2024 bli en del av begravningsenheten med en fastighetschef och två fastighetstekniker. Fastighetsskötseln präglas av långsiktighet och vi finns med i Svenska kyrkans fastighetsregister. Lokalförsörjningsplanen, som antogs av kyrkorådet hösten 2021, fokuserar på väsentliga byggnader och ska uppdateras under 2025.

Under pandemin lärde vi oss att arbeta på ett annat sätt – digitalt och på distans, vilket har fortsatt så nyttjandet av våra kontorsrum har minskat.

Uppvärmning och ventilation

Vi har koll på energiförbrukningen fastighetsvis och vi genomför OVK (obligatorisk ventilationskontroll) regelbundet samt följer upp energianvändningen via statistik från leverantör. Målet är att vi ska optimera driften av ventilation när det gäller tider och flöden.

Krematoriet värmer sitt eget hus, men tar hjälp av en byggfläkt för att värma Silverdalskapellet. En ansökan om att installera luftvärmepumpar har gjorts till Länsstyrelsen. På sikt kommer vi att kunna tillvarata överskottsvärme från krematoriet till personalbyggnaden på Silverdals griftegård. För att förbereda detta byggdes en kulvert till personalbyggnaden i samband med att nya lyktstolpar monterades. Vi har installerat en luftvärmepump i Silverdalssalen. Utredning av alternativ uppvärmning av S:t Eriks kyrka, som nu har direktverkande el, pågår.

El

Vi har skapat förutsättningar för solpaneler på Silverdalssalens tak genom att optimera takytan i samband med renovering. Vi har minskat nattbelysning i Kummelby kyrka genom omprogrammering av styrenhet. Likaså har belysningen vid Silverdalssalen ersatts med reläbelysningen för att inte lysa dygnet runt. Vi köper grön el från Sollentuna energi och det finns timers där det är möjligt.

Vi byter till effektivare ljuskällor allt eftersom och har nu LED-belysning i de flesta lokaler. Dessutom är

belysningen programmerad och slås av när larmen går på. I alla miljöer där det vistas barn finns det jordfelsbrytare. Vi har ett systematiskt brandskyddsarbete. Edsbergskyrkan har installerat ett nytt och energibesparande värme- och ventilationssystem, med kapacitet att ge värme på vintern och kyla på sommaren.

Avfall

Där miljöarbetet syns mest är i den dagliga avfallssorteringen. Avtal finns med en entreprenör som omhändertar merparten av sorteringsavfall för återvinning vid samtliga lokaler och begravningsplatser. Det kommunala energi- och miljöbolaget tar hand om hushållsavfall och brännbara sopor. Vi använder våra tekniska "prylar" tills de går sönder, därefter lämnas de för källsortering. Tonerkassetter och bläckpatroner lämnas för återvinning. Begagnade möbler sänds till ett centralt förråd i församlingen för eventuell återanvändning. Vi undersöker om vi kan använda begagnade möbler, lampor och textilier innan vi köper nytt.

Källsortering med Joakim Winbom i samband med nationaldagsfirandet

Sopkärl för alla väsentliga avfallsfraktioner finns. Hanteringen varierar mellan enheter och kyrkor beroende på lokalernas utformning. Avtalshyresgäster (Kaffemakaren och Blomsterkiosken) har egna sorteringskärl vid Silverdalssalen. Tillfälliga hyresgäster förväntas ta hand om sina egna förpackningssopor.

Vid behov samlas farligt avfall in och lämnas till återvinningscentral. Krematoriet har avtal med Fönix Miljö för hämtning av det metallskrot som uppstår vid kremationer. Vi har insamling av ljuskoppar i alla kyrkor i samarbete med omsorgsföretaget Fuga.

Kemikaliehantering

Vi hanterar kemikalier och farligt avfall med hög säkerhet genom att vaktmästare m fl har fått kunskap om, tillgång till och kan hantera chemgroup-appen som vi har en prenumeration på. Det finns en medvetenhet om kemikaliernas påverkan på miljön, och vi har uppmanat till kemikaliebantning. Måste man införskaffa väljer vi alltid den miljöbästa produkten. Vi har säkerhetsdatablad för alla våra kemikalier, och det finns en upprättad lista över alla farliga produkter som vi använder. Upphandling pågår av städentreprenad där krav ställs på att städmetoden ska påverka miljön så lite som möjligt. Vår tvätt sköts så miljöanpassat som möjligt. Det finns tvättmaskiner i alla kyrkor,

Församlingshuset och begravningsenhetens personalbyggnader. Endast den i Församlingshuset har automatisk påfyllnad av tvättmedel.

Krematoriet/Silverdalskapellet

Byggnaden är i behov av renovering. Krematoriets två ugnar värms upp med RME (ett giftfritt drivmedel som framställs av raps och biometanol) och det finns rökgasrening. Vi har minskat antalet kremationer från det tillåtna 3000 till 2500 per år. Det pågår en utredning om hur krematoriefrågan ska lösas, om vi ska byta teknik. Till att börja med ska förutsättningarna för att ersätta RME med HVO utredas.

Rutiner

Vi genomför OVK regelbundet samt följer upp energianvändningen via statistik från leverantör.

Vi köper grön el

Belysningen i Församlingshuset är programmerad och slås av när larmen går på.

Det farliga avfallet samlas in

Vi samlar in aluminiumljuskoppar

Krematoriet sorterar metallskrot som uppstår vid kremationer

DELMÅL BYGGNAD

DELMÅL	ÅTGÄRD/AKTIVITET	RESURSER	ANSVARIG	KLART	UPPFÖLJNING
2.1 Minska 5 % per år av den totala köpta energimängden per kvadratmeter för uppvärmning och el i byggnader		Fastigh.	Erika Carlborg	2027	Pågår, se bilaga 8A
	Vi byter till LED-belysning	Fastigh.	Erika Carlborg	Okt 2024	✓
	Ylva Fallquist energiinventerar kyrkverksamhetens byggnader		Erika Carlborg	Juli 2024	✓
	Ta in offert för att inventera begravningsverksamhetens byggnader		Erika Carlborg	Q1 2025	✓
2.3 Krematorieverksamheten ska använda uteslutande fossilfritt stödbränsle och utsläppen från stödbränslet ska uppgå till max 20 kg co2/kremation.	Utredning om byte till HVO-bränsle		Bo Strömberg	Maj 2024	✓

	Byta till HVO			2025	
	Förstudie om framtida krematorieverksamhet	Erika Carlborg	Bo Strömberg	2025	
2.4 Fossil eldningsolja för uppvärmning ska vara helt utfasad och övriga fossila bränslen för uppvärmning ska i princip vara utfasade.				2023	✓
2.5 Samtliga enheter i församlingen använder förnybar el			Erika Carlborg	2023	✓
Det renoverade Silverdalskapellet ska minska klimatavtrycket	Utredning		Erika Carlborg	April 2024	✓
Hållbar renovering med miljöcertifiering silver	Certifiering i samband med nyinvigning		Erika Carlborg	2026	
3.1 Solenergi ska produceras i Sollentuna församling	Installera första solcellsanläggningen	Andreas Eklund	Erika Carlborg	Hösten 2024	✓
	Utvärdera anläggning på S:t Lars		Erika Carlborg	2024	✓
Överföra värmeöverskott från krematoriet till fjärrvärmenätet	Utreda möjligheten		Erika Carlborg	April 2024	✓
	Koppla upp oss mot fjärrvärmenätet		Erika Carlborg	2025	
Vi ersätter el-uppvärmningen i S:t Eriks kyrka	Undersökning om alternativen bergvärme vs fjärrvärme	Budget 2023	Erika Carlborg	2023	✓

*Solceller och batterier på plats på Silverdals griftegård.
Fastighetsenhetens Thomas Willberg, Erika Carlborg
och Andreas Eklund,*

Fastighet: mark

Övergripande mål

Våra begravningsplatser ska skötas på ett sätt som är klimatsmart och som ökar den biologiska mångfalden.

LÄGESBESKRIVNING

Maskin och fordonspark

De större maskinerna såsom grävmaskiner, hjullastare, lastbil, personbilar och åkgräsklippare tankas alla med HVO, medan de mindre fordonen som truckar, microtruckar och mopeder är eldrivna. Redskapsmaskiner som används frekvent finns som både el och bensin. De som går på bensin tankas med alkylatbensin.

Begravningsenhetens transporter sker med elbilar. En dieseldriven bil finns kvar som beredskapsfordon. Urntransporter samordnas med tre församlingar och ska på sikt utökas till fler.

Klippning

Gräset på gravkvarteren klipps efter behov och hänsyn tas till perioder med blomning. Extensiva ytor klipps mer sällan. Vissa områden lämnas som höggräs eller äng. Får har fått beta på vissa ytor på båda kyrkogårdarna. Även slåtter med häst har gjorts.

Gödsling

Vi gödslar inte våra gräsytor, däremot gödglas buskar och perenner med hönsgödsel.

Biologisk mångfald

Fågelholkar, växtbäddar med bi- och fjärilsväxter samt insektshotell finns på alla tre begravningsplatserna. Vi låter en del träd och högstubbar vara kvar i samband med fällning, och vi lämnar vissa ytor utan vård. Silverdals griftegård och Sollentuna kyrkogård har två bikupor var. På nya gravplatsen på Silverdals griftegård delen har vi satsat på biologisk mångfald med insektshotell, ängsmark, stubbar samt energieffektiv belysning.

Det finns egenproducerade bikupor på Silverdals griftegård och Sollentuna kyrkogård.

Vatten

Vi använder dagvatten från Norrviken för bevattning på Sollentuna kyrkogård, och det finns en egen grundvattenbrunn på Silverdals griftegård. Det finns oljeavskiljare i avlopp på kyrkogårdarna.

Växter

Säsongsblommor köps med hänsyn tagen till retarderingsmedel, konstgödsel samt kemisk bekämpning av skadedjur. Ettåriga sommarblommor köps in närodlade från Ekerö. Vi har utökat med fler nektarproducerande rabatter, och vi sparar sälgar som är en viktig nektar- och pollenkälla på våren, då inte mycket annat blommar.

Perenner på gravrabatter har ökat efter en kampanj med visningsrabatter och utskick av broschyr. Perenner som inte säljs förrådsplanteras. Likaså återplanteras lökväxter på olika ställen på kyrkogården.

Altarblommor till Stillhetens kapell och Garnisonskapellet är kyrkogårdens ansvar. Under vintern blir det grenar och kvistar från naturen, samt egenodlat, dvs inga köpeblommor överhuvudtaget.

Speciella inköp

Ett stort inköpstillfälle är inför allhelgonahelgen. Då köps det in fikabröd, kaffe, the, saft, engångsmuggar, skedar och pappersservetter, pepparkakor samt marschaller i plåt. Arbetskläder handlas i första hand efter funktion och utbud snarare än med tanke på miljön. Vi använder dubbla sidor vid utskrifter som standardinställning.

Sopsortering och kompostering

Hushållssopor och kompost hämtas av kommunen. Personalen sorterar verksamhetens övriga trädgårdsavfall. På Sollentuna kyrkogård används höstens lövkompost som jordförbättring vid vårplanteringen. En del löv får dock ligga kvar runt häckar. Gräsklippet "mulchas" i stället för att samlas upp.

Det finns ingen egen kompostering förutom Sollentuna kyrkogårds småskaliga lövkompost. Övrig kompost används som fyllnadsjord på Silverdal. Besökare sorterar kompost och brännbart. Det osorterade avfallet från servicestationerna på kyrkogården lämnas för sortering mot en kostnad. Det finns sopsortering för besökare på både Sollentuna kyrkogård och Silverdals griftegård. Växter levereras för det mesta i plastkrukor som sorteras som plast. Återlämnade gravstenar säljs och återanvänds i liten utsträckning.

Vi har bytt belysningen på Silverdals griftegård till LED och på så sätt minskat elförbrukningen. På Sollentuna kyrkogård har det funnits LED-belysning sedan 2014.

Rutiner

Gravljus sorteras som brännbart då de innehåller rester av stearin/paraffin och därmed inte kan sorteras som plast.

DELMÅL MARK

DELMÅL	ÅTGÄRD/AKTIVITET	RESURSER	ANSVARIG	KLART	UPPFÖLJNING
Genomgående hållbarhets- och återbrukstänk vid utbyggnad ut Silverdals griftegård	Faunadepåer, låg energiförbrukning etc		Bo Strömberg	2023	✓
Öka den biologiska mångfalden	Plantera mer blommor, utöka ängsmarken	Kg-medarbetarna	Åsa Boudrie, Elisabeth Stomberg	2024	✓
	Berätta via folder	KOM	Wilhelm Landreus	Våren 2025	✓
	Dokumentera/inventera insekter		Wilhelm Landreus	2025	
Bli mer självförsörjande på blommor och jord	Bygga växthus på Silverdal			2025	
Hållbar förvaring av jord	Bygga det planerade jordhuset i Silverdal	Fastighetsavd	Erika Carlborg	Dec 2024	✓ (invign våren 2025)
Minska vattenförbrukningen på Soll kg	Byta bevattningssystem		Bo Strömberg	2025	
7.4 Begravningsverksamheten ska vara fortsatt säkrad under väderrelaterade händelser.	Göra en beredskapsplan		Bo Strömberg	2027	

Silverdals griftegårds nya begravningskvarter invigdes vid allhelgonahelgen 2023. Henrik von Vegesack, Begravningsutskottets ordförande, Robert Thysell, kyrkoherde och Bo Strömberg chef för Begravnings- och fastighetsenheten.

Ekonomi, inköp & policyer

Övergripande mål

Varor och tjänster handlas med hänsyn till hållbar utveckling (det ekologiska, sociala och ekonomiska). Vi prioriterar återbruk. De medel vi förvaltar placeras på ett sätt som tar hänsyn till hållbar utveckling och stämmer överens med kyrkoordningen och Svenska kyrkans grundläggande värderingar.

LÄGESBESKRIVNING

Miljö- och hållbarhetstänkandet genomsyrar vår verksamhet och är nu ett tydligt fokusområde i budgetdirektiven. Inför budget 2024 formuleras det *Fortsatt satsning på klimatåtgärder enligt Svenska kyrkans färdplan mot klimatet*. Alla placeringar görs i ekologiskt screenade fonder, tidredovisningssystemet är digitalt och så även våra lönebesked. En ny inköbspolicy beslutades våren 2022, då all personal också fick utbildning i hållbara inköp. Den förordar Svenska kyrkans ramavtal, närproducerat, och/eller olika miljömärkningar. Alla enheter har fått särskild information om detta. Vi behöver ständigt påminna varandra om att tänka hållbart vid inköp.

Livsmedel

Enligt inköspolicyn prioriterar vi lokalproducerat, och/eller ekologiskt samt rättvisemärkt. Vi är medlem i Församling för Fairtrade. Vi har utgångspunkten i vegetariska måltider i samband med verksamheter för vuxna, kyrkkaffet, personalmöten och sammanträden. Lunch eller middag är vegetarisk på konfa-/körläger. En utbildning om hållbarhet i köket genomfördes för kökspersonal, både anställda och lägerkockar under våren 2022. På de konfaläger som har catering har det varit problem att få leverantören att producera varierade och goda vegetariska måltider. Där vi har egen personal i köket finns det kunskapsbrist i hållbar matlagning, båda dessa faktorer bidrar till ökat matsvinn.

Matsvinnprojektet går före miljömärkning, se under Diakoni

Café Blå planerar för att bli ett matsvinnscafé i början av 2024 och kommer i samband med det att byta namn till Fiket.

Överlag undviks engångsmaterial, men coronapandemin gjorde att det i vissa sammanhang känns säkrare och bekvämare med engångs.

Möbler och textil

I den mån det är möjligt återbrukas det som finns. Vi väljer textilier som inte behöver kemtvättas, liksom en medvetenhet om miljökrav vid inköp av möbler. Vid nyinköp av armaturer väljs numer sådana med effektiva lysrör eller LED-lampor. I S:t Larsgården kunde man återanvända armaturer från Edsbergskyrkan.

Teknisk utrustning

Vi prioriterar låg energiförbrukning vid inköp av nya maskiner. Livslängden för telefoner och datorer är tre år. Inköp görs i första hand via ramavtalet, men måste ibland kompletteras med inköp från andra leverantörer. Coronapandemin gjorde att vi köpte in många nya datorer för hemarbete – dessa har sedan använts för att byta ut gamla datorer.

Vi prioriterar återbruk när det går. Ingrid Wangel och Julia Helander på Fiket fixar ett bord.

Dokumenthantering

Vi prioriterar att kommunicera via Teams; chatt, teamsgrupper, delning av dokument och intranät. Vi använder e-post när det krävs samt sociala medier. Därmed undviker vi utskriftskopiering och utskick av protokoll och andra försändelser. Om utskrift krävs sker det om möjligt, dubbelsidigt och med sv/v som standardinställning, samt att energisparfunktionen är aktiverad på kopiatorer/skrivare. Vi köper enbart miljömärkt papper och anlitar svanenmärkta tryckerier eller tryckerier som klarar motsvarande krav. I samband med kyrkovalet 2021 minskade vi antalet valsedlar.

Rutin

Ständigt påminna om församlingens inköspolicy

Miljö- och hållbarhetstänk ett tydligt fokusområde i budgetdirektiven.

Vi har utgångspunkten i vegetariska måltider i samband med verksamheter för vuxna, kyrkkaffen, personalmöten och sammanträden. Lunch eller middag är vegetarisk på konfa/körläger

EKONOMI, INKÖP, POLICYER

DELMÅL	ÅTGÄRD/AKTIVITET	RESURSER	ANSVARIG	KLART	UPPFÖLJNING
Alla följer inköspolicyn	Skapa en inköpsguide som underlättar.		Iréne Bond	Våren 2024	✓ Se bilaga 10
	Ta fram rutiner och mallar för inköp och upphandlingar		Per Jerkéus	2025	
	Informera vm om Sajkla för möbelinköp		Iréne Bond	Våren 2024	✓

	Utbilda samordnande kökschef inför konfaläger		Iréne Bond	Våren 2024	
Våra pengar förvaltas på ett hållbart sätt	Uppdatera placeringspolicyn till en mer heltäckande finanspolicy utifrån ett miljöperspektiv		Tine Asplund	Nov 2024	
Genom miljöaspektregistret och dess mätningar har vi koll på: a) avfallshantering b) energi-förbrukning fastigheter	Mäta och fastställa nyckeltal i miljöaspektregistret årligen (basår)=2023	a) Remondis/ SEOM b) SEOM	Per Jerkéus	Våren 2025	 Se bilagor 7, 8A och 9

Tjänsteresor, gruppresor, transporter & fordon

Övergripande mål

Vi ökar möjligheten för fossilfria resor och underlättar effektiva transporter

LÄGESBESKRIVNING

Resepolicyn som beslutades 2016 är känd bland medarbetarna. Policyn syftar till att resandet ska vara så miljöanpassat, trafiksäkert och kostnadseffektivt som möjligt. Detta gäller allt resande, såväl för personal, förtroendevalda och resor för församlingsbor; konfirmander etc. För att medvetandegöra valet av transport vid resor finns en blankett där det tydligt framgår vilket transportmedel som kommer att användas. Inga flygresor ska förekomma i församlingen, men av olika skäl görs undantag. Transport till lägergårdar görs med buss, via bussbolag som vi har ett uppdaterat avtal med. Bussarna drivs med HVO. Församlingens båda bilar – tjänstebil resp servicebil – är VW Caddy Maxi som drivs med biogas/bensin. Vid flera tillfällen har det talats om tjänstecyklar, ev med el, för att på ett miljövänligt sätt förflytta sig mellan församlingens lokaler. Men det har hittills fallit på hur logistiken ska gå till. 2022 skapades ett cykelrum i Församlingshuset för de som vill ha en torr och säker parkering för sin cykel. Det saknas fortfarande cykelställ vid Silverdalskapellet och Silverdalssalen. Vi mäter resor i tjänsten fr o m 2022, men ökat användande av digitala möten och samtal minskar bilresor. Beslutet om att ha kontantfria kollekt innebär färre resor för vaktmästarna. Det finns laddstolpar på två av begravningsplatserna och det finns beställning på att under 2023/2024 installera laddplatser vid S:t Larsgårdens, Kummelby kyrkas och Silverdalssalens parkeringar.

Rutiner

Vi följer resepolicy

TJÄNSTERESOR, GRUPPRESOR, TRANSPORTER

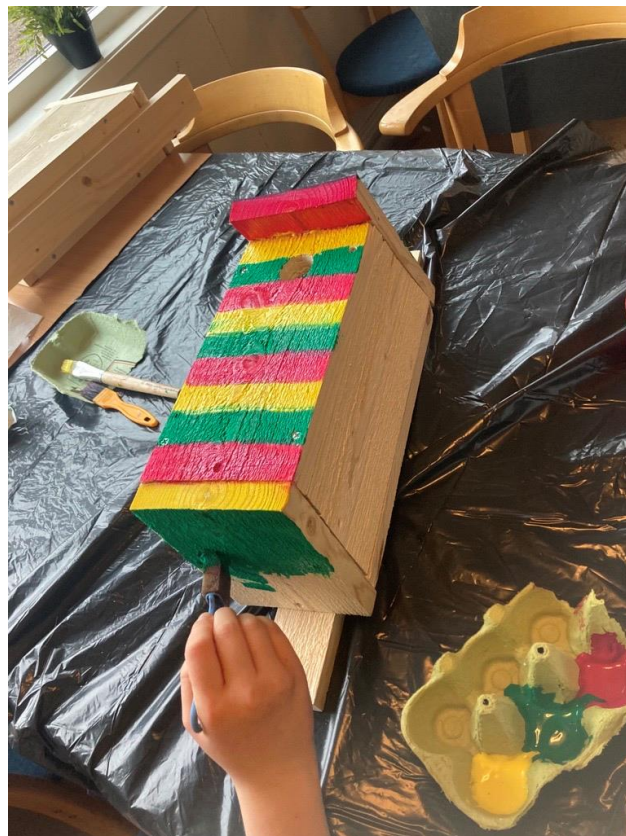
DELMÅL	ÅTGÄRD/AKTIVITET	RESURSER	ANSVARIG	KLART	UPPFÖLJNING
Minska resor i tjänsten med fossildrivna fordon	Undersöka privatbilarnas drivmedel		Iréne Bond	Mars 2024	✓ Se bilaga 8B
	Undersöka möjlighet till köp av elbil/cykel med löneavdrag		Tine Asplund	Våren 2025	
Resor med egen bil i tjänsten ska ha minskat från dec 2024 (208 mil) till dec 2025	Planering Samåkning Leveranser i stället för hämtning			Jan 2026	
4.3 praktiska förutsättningar som underlättar för fossilfria färdmedel finns vid alla personalparkeringar och kyrkor med parkeringar	Installera laddplatser vid Silverdalssalen, S:t Lars och Kummelby kyrka	Fastighetsenh	Erika Carlborg	2024	✓

Make & Remake syr nytt av gamla tyger

Återbruk!

Fastighetsenheten har tillverkat fågelholkar av gamla lastpallar som barn- och ungdomsgrupperna målar. De färdigdekorerade holkarna sätts upp på begravningsplatserna

Kommunikationsplan

Hållbarhetsarbetet 2025

Inledning

Sollentuna församlings hållbarhetsarbete fortsätter under 2025.

Syftet med kommunikationsplanen

Kommunikationsplanen ska definiera mål, målgrupper och budskap för att kunna sprida kunskap om Sollentuna församlings hållbarhetsarbete bland Sollentuna-borna.

Mål

Vårt kommunikativa mål är att skapa kännedom om hur vi arbetar med att minska vår miljöpåverkan och hållbarhet. Genom att bygga vårt varumärke kan vi dels skapa ett förtroende hos folk för både vår församling och vår begravningsverksamhet. Det senare är också viktigt mot bakgrund av att Svenska kyrkan är huvudman för begravningsväsendet.

Målgrupper

Eftersom miljö och hållbarhet är något som engagerar alla åldersgrupper, målar vi med bred pensel. Vi anpassar dock budskap och tonalitet beroende på vilken målgrupp vi vill nå genom olika kanaler.

Budskap

Till en början behöver vi ta fram budskap för olika kanaler där vi upplyser om hållbarhetsarbetet. Planen beskriver några av de åtgärder som är lämpliga för extern kommunikation.

2025

- Genom ”Matundret” - tar vi vara på matsvinn (grönsaker m m) från matbutiker i Sollentuna. Troligtvis utökas det här projektet under 2025. Just nu hämtar 40 familjer matkassar.
- Fiket ett matsvinnscfé som är en del av Matundret. Fiket lagar mat på råvaror som skänks från matbutiker i Sollentuna och är något defekta och vars utgångsdatum har passerat. Fiket tar till vara på råvarorna genom att bl a göra luncher som vi säljer för 40 kr.
- Fastan
- Earth Hour – miljövecka
- Insamling av ljuskoppar
- Allhelgona – binda kransar
- Sälja kransar till förmån för ACT
- Laddstationer - kyrkogårdarna
- Solceller – Silverdals griftegård
- Miljövänliga altarblommor
- Loppis säljer till förmån för Sollentuna Hjälpförening
- Make&Remake säljer till förmån för Sollentuna Hjälpförening

Kanaler

Miljöfrågan är något som engagerar människor i alla åldrar och därför publicerar vi i alla våra kanaler för att nå så många som möjligt i kommunen.

- Annons i Mitt i Sollentuna
- Nyinflyttad
- Aftonbladet
- Digitala nyhetsbrevet
- Hemsida
- Pressmeddelanden
- Sociala medier: Facebook, inlägg, reels. Instagram: inlägg, hänelse, reels, TikTok,
- Trycksaker: Affisch, broschyr, flyers
- Digitala skärmar i kyrkorna

Aktivitets- och tidplan

<u>Vad</u>	<u>Hur</u>	<u>När</u>	<u>Status</u>
Fiket	Sociala medier, nyhetsbrev hemsida, PM	14/2	klar
Solceller silverdal	Sociala medier 24/2		klar
Miljövecka v 12 Bygga och måla fågelholkar Loppis Altarblommor från kyrkogårdarna Kyrkråttan presentera miljöveckan Fiket – miljlunch Sälja sticklingar Earth Hour konsert med klass 9D, Adolf Fredriks Musikklasser Kyrkan släckas ner Präst prata om hållbarhet Matundret	Nyhetsbrev, hemsida Annons Mitt i, Sociala medier, affisch Nyhetsbrev, Sociala medier, hemsida, annons Mitt i affischer, flyers	v 9 & 11	
Allhelgona Binda kransar Personalens kransbindning Fairtrade kaffe Gravljus Komposterbara muggar	Nyhetsbrev, Sociala medier, hemsida, annons Mitt i, affischer, flyers		
Solceller silverdal El-laddare bil Altarblommor Konfirmation Veg mat Broschyr mångfald på kyrkogårdarna Återbruk av gamla gravstenar Skapelsetid Delade inlägg Diplomeringsgudstjänst 18 maj	Sociala medier 24/2 Sociala medier v 9 & 11 Sociala medier v 9 & 11		klar

Aktivitetsplan

Våren 2023		
Januari	Sammanställning av rapport inför omrevision steg 2	
2023-01-31	Storsamling för all personal, bl a info om miljöarbetet och visning av biskop Andreas film	
2023-02-15	Extern revision	Godkända 😊
2023-02-20	Info om revisionen på kyrkofullmäktige	
2023-02-23	Kultureberg, samtalsgäst: Inger Mattsson, Sollentuna kommuns miljöhandläggare samt catwalk med Stadsmissionens sortiment, info om matundret och försäljning av Make&Remakes produkter	<i>I Kulturebergs program med miljötema ingick också en modevisning med hållbara miljöarbete och skapelseperspektivet. kläder från Stadsmissionen. Prästen Per Öijerstedt var en av de som gick på catwalken.</i>
2023-03-14	Samtal och erfarenhetsutbyte med miljösamordnarkollegerna i Österåker	
2023-03-21	Storsamling för all personal med kort info om kommande diplomeringsgudstjänst	
2023-03-21	KR beslutade om nya inköspolicyn	
2023-03-23	Möte med kh – hur vi går vidare in i steg 3	
2023-03-30– 2023-05-25	Kurs "Av jord är du buren" (5 tillfällen)	

2023-04-16	Diplomeringsgudstjänst – Hållbar mäsas. Kyrklunch med information om miljöarbetet	
Våren 2023	Besök/utbildning i alla enheter om nya inköpspolicyen	
2023-05-09	Uppstartsmöte med nya miljögruppen	
2023-05-10	Gud såg att det var gott – kväll för allmänheten i Storkyrkan	Iréne Bond
2023-05-15 + fler datum	Gud såg att det var gott – halvdag om herdebrevet för all personal (obligatoriskt för präster) i stiftets församlingar (inbjudan gick via Teams till personalen i Soll)	Nästan all personal deltog vid något av tillfällena
2023-05-16	Mat på bordet – webinarium om omfördelning av livsmedel	Iréne Bond
2023-05-30	Vårutflykt för all personal – bl a gjorde vi fauna-depåer på Silverdals griftegård.	
2023-06-15	Utvärdering av miljökursen tillsammans med kursledningen	
2023-06-15	Möte med miljögruppen	
Hösten 2023		
Aug 2023	Utvärdering av mathållning på konfaläger	
2023-09-05	Storsamling med all personal. Föreläsning/utbildning om beteendeförändring med Kata Nylén, klimatpsykolog	
2023-09-13 –	Pilgrimsvandring på	

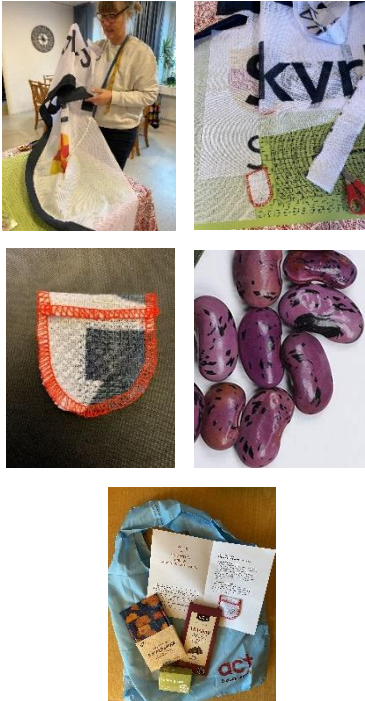

2023-09-17	Olofsleden tillsammans med Vallentuna och Danderyds församlingar	
2023-09-27	Genomgång med Elsa Levinsson från stiftet om hur vi kan göra ett miljöaspektregister	
2023-10-03	Möte med miljögruppen	
2023-10-12	Studiebesök hos miljögruppen i Hammarby församling	
2023-11-02	Utbildningskväll att skapa en grav/dörrdekoration	
2023-11-06	Lägesrapport på KF	
2023-11-08	Möte med miljögruppen	Planering av miljöaspektregister
2023-11-28	Avstämningsmöte med kh	
2023-12-04	Nätverksmöte Sthlm stift, ink föreläsning med Maria Wolrath Söderlund	Iréne Bond
2023-12-07	Samordningsmöte	Planering
Våren 2024		
2024-01-17	Invigning av Fiket	
2024-01-30	Webinarium om färdplan för klimatet	Iréne Bond o Fredrik Hamrén
2024-02-01	Klimatpsykolog Kata Nylén föreläste på Kultureberg	
2024-02-06	Utbildning av KR (Elsa Levinsson)	
2024-02-08	Intro av nya medarbetare	Uppmaning att genomföra grundutb.
2024-02-08	Alla PO-adm deltog i High Impact om klimatet	
2024-02-15	Genomgång av miljöarbetet med nya fastighetschefen	
2024-02-20	IB deltog i YSför vm om inköp	

2024-02-21	Internrevision	Elsa Levinsson, Per Jerkérus, Robert Thysell, Fredrik Hamrén, Iréne Bond
2024-03-05	Dig utbildning – hållbara inköp	Vaktmästarna och Iréne Bond
2024-03-19	Storsamling all personal: Frida Falk Act, föreläste	
2024-04-17	Intro av årets säsongare	Uppmaning att genomföra grundutb.
2024-04-24	Utbildning om hållbara inköp inför sommarens konfaläger med "kocksamordnaren"	Iréne Bond
2024-04-28	Miljöinfo på ledarutbildningen	Iréne Bond
2024-05-07	Möte med miljögruppen	Beslut av förslag till nya delmål
2024-05-08	Info/utbildning i Sajkla	Helena Lundén deltog
2024-05-09	Pilgrimsvandring med skapelse/miljötema	Fredrik Hamrén
2024-05-16	Möte med kyrkoherden	Beslut av nya delmål
2024-05-16	Möte med chefen för begravnings- och fastighetsenheten	Fredrik Hamrén, Iréne Bond
2024-05-21	Dig inspiration inför skapelsetid	Alla präster och musiker inbjudna
2024-05-28	KR beslutat om Visionen och policyn, samt fått information om nya delmålen	
Hösten 2024		
2024-08-21	Intro av 9 nyanställda	Uppmaning att genomföra grundutb.
2024-08-27	Enkätutskick till lägerchefer om mat på konfaläger	
2024-09-10	Info om läget och några av delmålen på Storsamling. Kommunens miljöstrateg fick förhinder.	
2024-09-14	Ekumenisk vandring i skapelsetid	Fredrik Hamrén ledde
2024-09-17	Miljögruppen på studiebesök i Haninge pastorat; Österhaninge församlingshem, kyrkogård och växthus.	
2024-10-03	Planering inför "Miljöveckan" – besök av Madde och Pompom från Hammarby församling	
2024-10-15	Digital lansering av materialet "Den mänskliga faktorn" från Lunds stift	Iréne Bond och Fredrik Hamrén deltog

2024-10-24	Matundret fick motta Sollentuna Väsby FN-förenings Agenda 2030-pris för sitt arbete med att minska matsvinn och samtidigt hjälpa familjer som behöver stöd och genom Fiket, en mötesplats där man kan få en billig och god lunch.	 Agenda 30-priset firades med tårta
2024-10-29	Kransbindning	Kyrkogårdspersonalen
2024-10-30	Kransbindningskurs	Drygt 20 deltagare
2024-11-05	Lägesrapport på KF	
2024-11-06	Intro av nya medarbetare	Uppmaning att genomföra grundutb.
2024-11-15	Nätverksmöte med stiftet (Adolf Fredriks FH)	Iréne Bond, Fredrik Hamrén och Per Jerkérus
2024-11-24	Studiebesök av Falu Kristine församling som vill ha inspiration i sitt miljöarbete	Iréne Bond och Lotta Trygg
2024-12-24	Hållbar julklapp till personalen 	<i>Julklapp till personalen 2024: I en kasse från Act, gjord av återvunna pet-flaskor, fick vi bivaxdukar från Gotland och ekologisk tvål, fairtrademärkt choklad samt en rosenböna eller ringblomsfrön från Sollentuna kyrkogård att plantera i kruka eller i trädgården. Bönan/fröna symboliserade församlingens pengagåva till Act för hållbar försörjning. Fröna låg i en liten sköldformad påse tillverkad av församlingen gamla beachflaggor. Design och produktion: Make&Remake Varje fröpåse motsvarade 100 kr som räcker till fröer för en familj under en hel odlingsäsong i Sydsudan. Att odla med tåliga grödor kan säkra tillgången till mat och öka tryggheten.</i>
Våren 2025		
2025-01-08	Avstämningsmöte med kyrkoherden	
2025-01-14	Miljögrupp	
2025-01-21	Miljötema på Storsamlingen med kommunens miljöstrateg Linn Hellström	
2025-01-23	Digital uppstart för färdplan för klimatet	Iréne Bond

2025-02-09	Familjemässa "Skapelse och miljö" i Turebergskyrkan med Tures minikör och Tures barnkör: <i>Kan du tänka dig ändå, att när du ett frö ska så: Vattnar Gud med regn och sol, det är väldigt cool! Så: Så ett frö, blåklint, gurkor och tomat! Så ett frö, krasse, morot och spenat! Så ett frö: Luktärt, kamomill och dill! Så ett frö, så ett till!</i>	 Ulla Carin Börjesdotter, som skrev texten till mässan, med Alicia, Hedda och Olivia. Alla fick frön från Sollentuna kyrkogård för att ta hem och plantera.
2025-02-14	Intervju av elev från Svenska kyrkans grundkurs i Vadstena om vårt miljöarbete	
2025-02-18	Miljögrupp	
Feb 2025	Färdplan gudstjänst. Film om gudstjänst om skapelse, klimathot	Stiftet, Fredrik medverkar

I oktober 2024 fick Matundret motta Sollentuna Väsby FN-förenings Agenda 2030-pris för sitt arbete med att minska matsvinn och samtidigt hjälpa familjer som behöver stöd och genom Fiket, en mötesplats där man kan få en billig och god lunch. Andreas Salé pastoralområdeschef, Berndt Josephsson, FN föreningen, Arpita Biswas, Julia Helander, Ingrid Wangel, Fiket-personal och Jens Petersson, generalsekreterare i Svenska FN-förbundet.

Kyrkorådets beslutsprotokoll 28 maj 2024

Svenska kyrkan
SOLLENTUNA

SOLLENTUNA FÖRSAMLING
Kyrkorådet

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL 4/24
Sammanträdesdatum 2024-05-28 Sida 3

KR § 39

Dnr: F 2024-0132

Vision – och miljöpolicy – övergripande mål.

I ärendet förelåg följande handlingar:

a. vision och miljöpolicy – övergripande mål från miljösamordnarna

Ärendet föredrogs av församlingens miljösamordnare Irené Bond och Fredrik Hamrén. Den föreliggande vision och miljöpolicy är en del av arbetet inför Svenska kyrkan miljöcertifiering steg 3 som är planerad att ske under år 2025.

I arbetet har särskilt beaktats församlingens nyutfärdade församlingsinstruktion samt Svenska kyrkans färdplan för klimatet.

Kyrkorådet beslutade:

att: fastställa föreliggande vision och miljöpolicy, samt

att: fastställa de övergripande målen.

Justerandes sign:

Utdragsbestyrkande:

Minnesanteckningar från internt uppföljningsmöte 2024-02-21

Närvarande: Elsa Levinsson (Stockholms stift), Per Jerkérus, Robert Thysell, Fredrik Hamrén, Iréne Bond

1. Vad har vi gjort sen sist?

Gudstjänst

- Firat gudstjänster med miljötema i Skapelsetid
- Kultureberg; 1) Inger Mattsson, Sollentuna kommuns miljöhandläggare samt catwalk med Stadsmissionens sortiment, info om matundret och försäljning av Make&Remakes produkter
2) Kata Nylén
- Påbörjat samarbete med Hammarby förs om Earth Hour 2024

Diakoni

- Startat matsvinnscafé – Fiket

Undervisning

- Genomfört kurser; 1) Av jord är du buren. 2) Gud såg att det var gott utifrån biskopens herdabrev
- Kurs i kransbindning/gravdekorationer

Mission/kommunikation

- Synts såväl i lokaltidning som fackpress om olika miljösatningar

Fastighet: byggnad

- Installerat ny klimatanläggning i Edsbergskyrkan
- Bytt till LED armaturer i S:t Lars och Tureberg
- Påbörjat utredning om Silverdalskapellets uppvärmning

Fastighet: mark

- Installerat laddstolpar på kg
- Startat egna biodlingar
- Utökat med nytt gravområde på Silverdals griftegård ink ledbelysning

Ekonomi, inköp & policyer

- Uppdaterat inköspolicy

Övrigt

- Haft info på storsamlingar om miljöarbetet 1)visning av biskop Andreas film 2)Kata Nylén
- Deltagit i "Gud såg att det var gott" utbildning på stiftet för all personal (ej kg)
- Skapat ny miljögrupp med repr från enheterna
- Gjort studiebesök i Hammarby församling för att träffa "miljösamordnarkolleger"
- Skapat ett miljöaspektregister
- Utbildat KR våren 2024

2. Genomgång av avstämningslistan i hållbarhetsportalen

KR tog beslut 2014-04-22 att församlingen i sin helhet, ska bli miljödiplomerad enligt Svenska kyrkans bestämmelser. Därefter har arbetet rullat på. Alla nyanställda får en uppmaning att genomgå den digitala grundutbildningen. En påminnelse med länk skickas.

KR ska besluta om ev ny vision och övergripande mål under våren 2024. All personal och förtroendevalda ska få information

Kyrkoherden beslutar om delmålen och KR informeras

Delmålen ska vara skarpa, kunna mätas – informeras om

Kommunikation - Viktigt med kommunikation till församlingsbor – Använd nyhetsbrevet och länka till miljö på hemsidan.

Utbildning

Miljösamordnarna har uppdraget att tipsa medarbetare om utbildningar samt lyfta upp det på storsamlingar. Ideella medarbetare samt alla övriga förtroendevalda ska erbjudas att delta i den grundläggande miljö- och hållbarhetsutbildningen. Kan den kommande volontärdagen innehålla miljöutbildning?

Utbildning för vaktmästare/andra inköpare - 5/3 utb i klimatbra avtal

Hitta och informera om utbildning för kg-medarbetare? Krem-medarbetare?

Kolla Kornets utbildningstips → utbildningsportalen

Vår miljöorganisationen är OK – ska finnas med i rapporten

Ny miljölaglista, lägg den på Teams

Formulera rutiner

Gör ett årshjul med hur miljösamordnarna kollar de olika dokumenten; verksamhetsplan, budget, FIN etc
Feb/mars – miljöaspektregistret uppdateras med siffror från året före.

3.Utvärdering och vägen vidare

Leder kyrkans miljödiplomering till ständiga förbättringar?

- Ja, vi tror det.

Elsas kommentar: Ni går framåt! Färdplanen är ett skallkrav, då behövs det ett miljöledningssystem, och det är viktigt att identifiera rätt saker.

Kompetens- och utbildningsplan för miljöarbetet

Nyanställda

Alla nyanställda får introduktion då också församlingens miljöarbete är en viktig del – alla uppmanas att delta i nationell nivåns digitala utbildning. Efter en vecka skickas en påminnelse med en länk.

Nya förtroendevalda

När den nya mandatperioden startar januari 2026 kommer alla, såväl nya som gamla förtroendevalda, att bjudas in till nationell nivåns digitala utbildning. Särskilt uppmanas de som valts in i kyrkorådet att genomföra utbildningen. Utbildningen kommer sedan att följas upp i samband med kyrkorådsmöte.

Fortbildning för alla anställda

- I samband med storsamlingar informerar vi om miljöarbetet och minst en gång per år har vi miljötema med föreläsning/utbildning.
5/9 2023: Kata Nyhlén, klimatpsykolog
19/3 2024: Frida Falk, act-inspiratör
- Merparten av all personal i kyrkverksamheten samt adm deltog i biskopens Gud såg att det var gott våren 2023
- Vi har identifierat att präster är en grupp som ska uppmanas att delta i inspirationsutbildning inför Skapelsetid
- Vaktmästare och andra intresserade bjuds in till kurs i "Det gröna altarbordet".

Volontärer

I samband med volontärssammankomster erbjuds utbildning om församlingens miljö- och hållbarhetsarbete.

Församlingsbor

Allmän inbjudan går ut till olika miljökurser. Hösten 2023 genomfördes studiecirkeln "Gud såg att det var gott".

Inför allhelgona erbjuds en kurs i kransbindning/gravdekoration

Kultureberg har haft miljötema vid flera tillfällen:

Inger Mattsson, Sollentuna kommuns miljöhandläggare samt catwalk med Stadsmissionens sortiment, info om matundret och försäljning av Make&Remakes produkter.

Klimatpsykolog Kata Nylén föreläste om beteendeförändring

Maj 2025 kommer Petra Karlsson Redell, präst och professor som i sin teologi har utgångspunkt i marken snarare än i himlen, hon vill lära oss drömma nya drömmar och vägrar sluta hoppas på en hållbar framtid.

Kyrkorådet fick en grundläggande miljöutbildning i februari 2024

Inför allhelgona inbjuds församlingsbor att skapa gravdekoration/dörrkrans.

Nya lagar från 2025

Sortering av textilavfall

2025-01-01 Lag om sortering av textilavfall, information om i samband med miljögruppens möte 2024-01-14 och därefter till all personal via Teams. Den nya sorteringsfraktionen finns i alla enheter.

Textilier
Tygrester, textilier och kläder.

Laddplatser

2025-01-01 Lag om att det ska finnas minst en laddningspunkt för elfordon vid uppvärmda byggnader som inte är bostadshus och som har fler än 20 parkeringsplatser. Sollentuna församling har installerat laddplatser enligt lagkravet vid S:t Larsgården/Sollentuna kyrka, Kummelby kyrka och Silverdalssalen/Silverdalskapellet.

Arbetsmiljöregler

Arbetsmiljökommittén har hanterat den nya strukturen av arbetsmiljöreglerna. Efterlevnadskontroll av arbetsmiljöreglerna, inklusive kunskap, riskbedömning och minimering ingår i församlingens systematiska arbetsmiljöarbete.

I församlingen finns det 31 laddplatser.

Bilaga 7

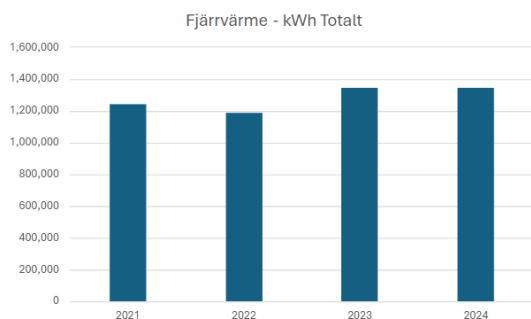
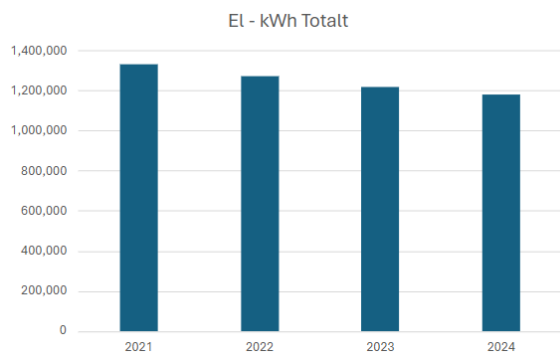
Miljöaspektregister

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1		Delmål eller idéer om aktiviteter kring:							
2	Gudsfröja	Gudsfröja, barn, samtal, sång och musik, pilgrim, klimatfesta, Season of Creation, ekologiskt, fördjupning Biskopstextens om klimatet, existentiell miljö, gemenskap							
3	Underbarhet	Konfirmandarbete, samtal, grupper, alla åldrar, månad och teologi Globala målen/Agenda 2030, Biskopstextens om klimatet							
4	Utdanning	Ombyggnad om medvetenhet, samtal, ekologiskt, existentiell miljö, gemenskap, klimatet							
5	Utdanning	Ombyggnad om medvetenhet, samtal, ekologiskt, existentiell miljö, gemenskap, klimatet							
6	Mission & Kommunikation	Opinionsskildring, kontakt för samlingar, ideella grupper, ACT, valdsvik kyrka - ett gemensamt hem, gemensamma globala utmaningar, Färdväg, Ung i Världsvida, kontakt för samlingar/kommunikation							
7	Fastighet byggnader	Kultur, utbildning, byggande och renovering, energi, effektiviseringar • omställning för klimatet, solceller och vind-utbyggnad, minimera avfall, öka cirkulär, laddplatser, krematorier							
8	Fastighet mark	Kyrkogård, trädgård, skog, vatten, ekosystem, biologisk mångfald, bikupor, skogsområden, återbruk sten							
9	Ekonomi, inköp och politik	Stöd politikutveckling, stödande inköpsalternativ, ramavtalsträffar, utveckling nyckel, etisk kapitalplacering							
10	Transporter och fordon	Klimatsmart resande, CO2-beträknings klimatkompensation, omställning fordonstaxa och maskiner, samhälle, maskiner							
11									
12									
13	Miljöaspekt	DIREKT Miljöaspekter	Delaktighet	Mycketstarkt	Mycketstarkt december 2024	Mycketstarkt M31	Alltidstarkt	Värdering	Kommentar
14	Gudsfröja	Ingen	Förutom och underbarhet som inspirerar att ta hand	41 103 besökare 2022	46 608			2	
15		Kollekt		77 år miljökritisk				3	fortsatt 7 kollekt är rimligt
16			Kyrkliga handlingar					3	
17	Underbarhet		Konfirmandarbete					2	
18			Vårnätverkssamlingar	40 personer/år				3	
19			Barnnätverkssamlingar	7 barn, 20 familjer, 20 volontärer				1	
20	Utdanning		Pilgrimsvandringar	11 vandringar 2023				3	
21									
22									
23	Mission & Kommunikation		ACT	Fasteaktion 2022, 5,20 solen i månen				2	
24									
25									
26	Fastighet byggnader	Uppvärmning el		1271 000 kWh/45 ton Co2e (2022)	1183 000 kWh (3%)	1100 000 kWh/40 ton Co2e	2	1	Idag genereras 20 ton Co2e i morgon beräknas det genereras 180 ton, idag genereras ca 40 ton, imorgon ca 24 ton
27		Uppvärmning fjärr		1187 000 kWh/45 ton Co2e (2022)	1340 000 kWh/45 ton Co2e (+/- 0%)	1100 000 kWh/40 ton	2	1	
28	Krematorium	Kremationshjälp		FMV/80 ton Co2e		1100 000 kWh/40 ton Co2e	2	1	Idag motsvarar 80 ton Co2e, med förändrad källa beräknas utsläppen minska till 40 ton Co2e
29	Fastighet mark	Vattenförbrukning??							
30									
31									
32									
33	Ekonomi, inköp och politik								
34									
35									
36	Transporter och fordon	Utsläpp av växthusgaserna -> Hållbarhetsrapport			208 mil		2	3	
37		Utsläpp -> försurning, övergödning							
38		Förbrukning av ändlig resurs -> resursbrist							
39									
40									

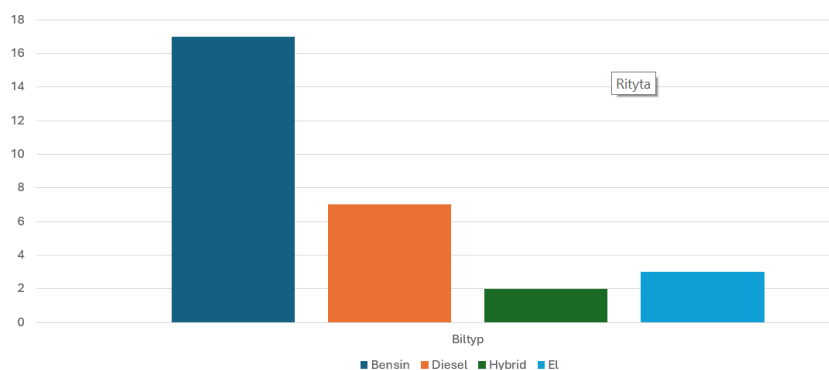
Bilaga 8A

Förbrukad energi; el och fjärrvärme

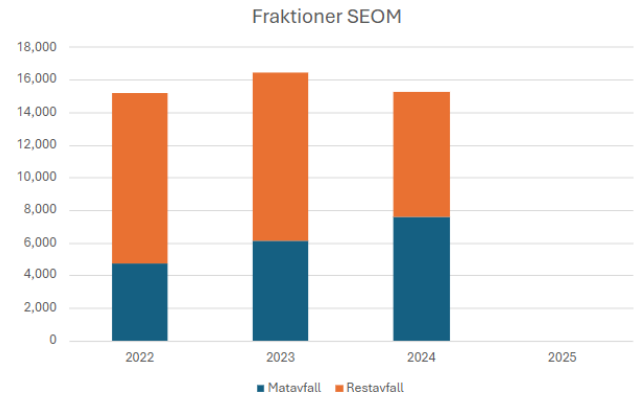
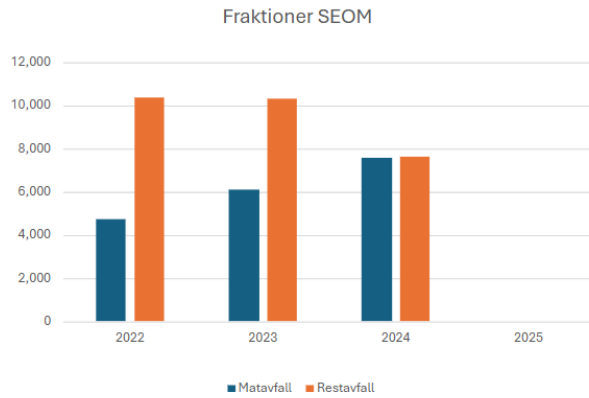
Bilaga 8B

Anställdas fordon 2023

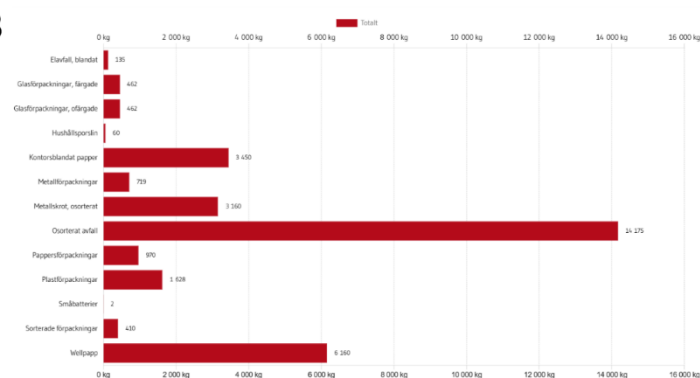
Avfall

Hushållsavfall

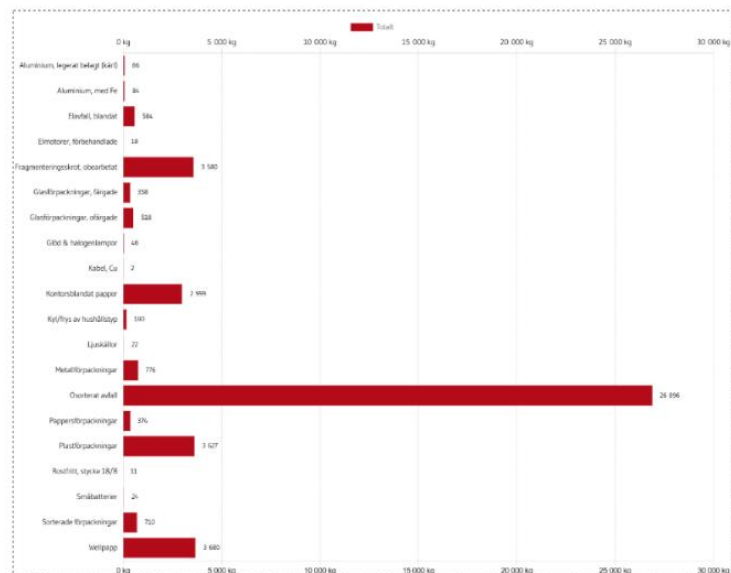

Sorterat avfall

2023

2024

Inköpsguide

Snabbguide till inköpspolicyn – Tänk på det här före inköpet:

Är inköpet nödvändigt? Går det att minska Svenska kyrkan Sollentunas miljöbelastning genom att inte köpa nytt eller dela produkter och tjänster med någon annan? Kanske kan man hyra eller låna?

Finns det ett ramavtal som vi kan nyttja? Innan ett inköp görs ska kontroll ske om det finns något nationellt ramavtal som kan nyttjas. Genom upphandlingen av ramavtalet har det redan säkerställts att inköpet är affärsmässigt och att leverantören lever upp till miljökrav och uppförandekoden. Kolla också med kollega om det finns något lokalt avtal för ditt inköpsbehov

Prioritera så här:

- Gåvor från Matundret går före inköp. Vi tackar och tar emot det vi får oavsett miljömärkning
- Välj produkter märkta med t ex Svanen, Bra Miljöval, EU-blomman och Miljöfakta. Miljömärkta produkter (olika märkningar beroende på produktkategori).
- Tänk säsong vid inköp av frukt, grönsaker och bär
- Kaffé, te, bananer och choklad/kakao ska alltid köpas rättvisemärkt och ekologiskt.
- Mjölk, gräddde, ägg, mjöl, socker köps ekologiskt
- Vårt tänk är vegetariskt och vi köper *inte* kött/fisk, men om du måste, välj närproducerat och/ eller ekologiskt/ASC/MSC/KRAV.
- Välj återvunnet material.
- Välj trä och papper framför plast och metall.
- Välj elprodukter med energimärkning A.

